

УДК 355.237(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.299226>

Ігор Шумков, аспірант кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО- ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ

У статті обґрунтовано концептуальні підходи та їх взаємодію на удосконалення освітньої професійної підготовки майбутніх військових фахівців вищої військової школи з метою створення цілеспрямованого педагогічного впливу на підвищення професійного вдосконалення, збагачення рівня військової фахової майстерності, формування фахової компетентності до майбутньої діяльності. Охарактеризовано системний, цілісний, діяльнісний, інтегративний, особистісний, рефлексивний, компетентнісний, акмеологічний, синергетичний підходи формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища вищого військового навчального закладу.

Ключові слова: вищий військовий навчальний заклад; освітній процес; інформаційно-освітнє середовище; фахова компетентність; концептуальні підходи; майбутні офіцери військової розвідки.

Лім. 12.

Ihor Shumkov, Postgraduate Student of the Pedagogy Department of
Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy

CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MILITARY INTELLIGENCE OFFICERS IN THE INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HMEI

The article analyzes the psychological-pedagogical and military literature on the problem of the formation of professional competence of future officers in the conditions of the informational and educational environment of a higher military educational institution. It was found that the current conditions require the maximum improvement of the professional training of future officers, the improvement of theoretical and methodological principles taking into account the priority directions of the development of modern military education, the strengthening of military practical training based on general didactic principles (scientific, humanistic, goal-oriented, systematic, consistent, prognostic, technology, diagnostics), humanitarianization of the educational process for the formation of professional competence of future military intelligence officers in the conditions of an informational and educational environment. The strengthening of practical readiness for the use of the latest models of weapons and military equipment, the formation of professional competence in the modern conditions of armed conflicts of strategic and operational intelligence, ensuring the readiness of future officers for the effective protection of the Motherland, guaranteeing the national security and defense of Ukraine is substantiated. It is outlined that the implementation of conceptual approaches will make it possible to achieve the formation of professional competence of future military intelligence officers in the conditions of the informational and educational environment of a higher military educational institution. Conceptual approaches and their interaction to improve the educational professional training of future military specialists of a higher military school are substantiated with the aim of creating a targeted pedagogical influence on increasing professional improvement, enriching the level of military professional skills, and forming professional competence for future activities. Systemic, holistic, activity-based, integrative, personal, reflective, competence-based, acmeological, synergistic approaches to the formation of professional competence of future military intelligence officers in the conditions of the informational and educational environment of a higher military educational institution are characterized.

Keywords: higher military educational institution; educational process; information and educational environment; professional competence; conceptual approaches; future military intelligence officers.

Постановка проблеми. Державні програми розвитку Збройних сил України та інших військових формувань, Конституція та закони України, воєнна доктрина України, концепція підготовки Збройних Сил України, концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, закони України “Про оборону України”, “Про основи національної безпеки України”, “Про розвідку”, “Про вищу освіту” обумовлюють модернізацію військово-професійної освіти. Стан кадрового забезпечення Збройних сил України офіцерами професійного

рівня дає підстави стверджувати про важливість підвищення підготовки й здатності виконувати фахову діяльність на високому рівні. Утім, якісна підготовка висококваліфікованих майбутніх фахівців військової розвідки є важливою проблемою професійної підготовки майбутніх офіцерських кадрів Збройних Сил України, підвищення професійного розвитку у сфері професійної військової діяльності, набуття військової майстерності з врахуванням динамічних умов ведення гібридної війни й терористичних атак, посилення практичної підготовленості викорис-

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ**

тання новітніх зразків озброєння та військової техніки, формування фахової компетентності в сучасних умовах збройних конфліктів стратегічної й оперативної розвідки, забезпечення готовності майбутніх офіцерів до ефективного захисту Вітчизни, гарантування національної безпеки й оборони України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів Збройних сил України розглянуто в працях багатьох вітчизняних дослідників. Зокрема, концептуальні основи підготовки майбутніх офіцерів у вищому військовому навчальному закладі на основі інноваційних технологій висвітлено в роботах дослідників: П. Вишневського, О. Михайлинін, М. Нецадіма, Е. Сарафанюка, Ю. Сердюка; питання загальновійськової підготовленості курсантів у ВВНЗ розглянуто в працях: А. Зельницького, П. Удовенка, Р. Серветника, О. Пашкова; проблеми підготовки майбутніх фахівців у військовій педагогіці були предметом розвідок: В. Георгієва, І. Грязнова, О. Євсюкова, Д. Іщенко, А. Лігоцького, В. Маслової, Р. Серветника, С. Сінкевича, П. Удовенка, В. Уліч, О. Чернявського, І. Чистовської та ін.; підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін студіювали: Ю. Лісніченко, О. Маслій; формування мотивації учбової діяльності в курсантів вищих військових навчальних закладів вивчали: В. Клячко, С. Кубіцький; методичні засади підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах у сучасних умовах аналізували: О. Діденко, В. Полюк, В. Телелім, С. Сінкевич та ін.; підвищення ефективності підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності через інформатизацію освітнього процесу висвітлювали: Я. Король, В. Стасюк. Значний інтерес до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців військової розвідки зафіксований у працях: О. Барабанщикова, І. Біючинського, М. Герасимова, М. Дьяченка, М. Заплавського, В. Пономаренка, Є. Сарафанюка, Н. Феденко, Г. Шпака; фахову компетентність майбутніх офіцерів в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ досліджували: О. Войтех, К. Войтех, М. Демент, О. Євсюков, О. Маслій, О. Рибчук, О. Торічний, В. Ягупов та ін. Аналіз військово-наукових джерел з проблеми обґрунтування концептуальних підходів формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ засвідчив, що ці питання нині потребують вивчення та додаткового подальшого дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів формування фахової

компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Нинішні умови освітньої політики ВВНЗ потребують удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища з урахуванням державних освітніх стандартів, теоретико-методологічних засад, оновлення освітньо-професійних програм професійної підготовки, наукового обґрунтування шляхів фахової підготовки, пріоритетних напрямів розвитку військової освіти, концептуальних підходів й принципів на якісну підготовку курсантів відповідно до Концепції військової освіти в Україні (1997), Воєнної доктрини України (2015), Закону України “Про Збройні Сили України” (1991). Доречно зазначити, що концептуальні підходи формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки ураховують суспільний інтерес, освітні завдання, гуманізацію освіти, належний рівень розвитку теорії та методики військового навчання, сукупність взаємозалежних процесів і засобів, специфічні особливості військової професії [11]. У цьому аспекті О. Євсюков, акцентує увагу на забезпеченні системності знань майбутніх офіцерів, підвищенні методології навчання, опануванні досвіду, забезпеченні високого професійного рівня майбутніх офіцерів, спрямованості на формування фахової компетентності, конструюванні професіоналізму військових кадрів [3]. Із огляду на це Ю. Лісніченко вважає, що концептуальними підходами формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності виступають підходи: системний; діяльнісний; компетентнісний; особистісно-орієнтований [8]. На думку науковців В. Галузинського і М. Євтуха, підходи виступають взаємопов’язаними і комплексними впливами на майбутніх фахівців, уможливаючи формування професійно успішної особистості та сприяють її готовності до військової діяльності [2, 56–60]. На основі напрацювань Я. Короля, зазначимо, що “сучасні підходи до сутності військової освіти, її побудови в будь-якій державі, створені з урахуванням практичної складової та існуючою потребою, вони передбачають інтереси нації, врахування проблем національної безпеки...” [4; 5]. Ми послуговуємося дослідницькими пошуками науковців та вважаємо, що сформованість фахової компетентності майбутніх фахівців проявляється в активній взаємодії особистості курсанта й умов інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ. Привнесення й обґрунтування концептуальних підходів вплине на формування мотиваційно-вольового, когнітивно-результативного, особис-

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ**

тісно-акмеологічного, особистісно-акмеологічного, операційно-діяльнісного компонентів фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ. Такий процес опанування фахової компетентності суб'єктів освіти є закономірним, доцільним і контрольованим.

У цьому аспекті упровадження концептуальних підходів уможливить досягнення сформованості фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ. Їх цілісний спектр охоплює системний, цілісний, діяльнісний, інтегративний, особистісний, рефлексивний, компетентнісний, акмеологічний, синергетичний підходи. Обґрунтуємо концептуальні підходи та їх вплив на удосконалення освітньої професійної підготовки майбутніх військових фахівців вищої військової школи з метою створення цілеспрямованого педагогічного впливу на підвищення професійного вдосконалення, збагачення рівня військової фахової майстерності, формування фахової компетентності до майбутньої діяльності:

– системний підхід зорієнтований розв'язання та розкриття сутності цілісної системи дослідження. Він є головним складником системи концептуальних підходів у методології наукового пізнання. Передбачає формування цілеспрямованої діяльності на оволодіння компетентнісних знань й навичок у сфері військової розвідки, поглиблення системності підготовки курсантів, приведення дієздатності в нестандартних ситуаціях службово-професійної діяльності з компетенціями готовності до професійної діяльності та прийняття рішень в екстремальних умовах. Такий підхід урахує формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки як цілісної системи, впорядковує й встановлює зв'язки між елементами в єдину систему, конструє складові, які, зі свого боку, розглядаються як самостійні підсистеми [7];

– цілісний підхід вибудовує цілісність освітнього процесу на формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища, обумовлює взаємозв'язок усіх його складових, спрямовує логіку освітнього процесу для реалізації мети та завдань підготовки майбутніх офіцерів. Такий підхід забезпечує урахування усіх чинників, факторів, принципів, які утворюють цілісну єдність професійної підготовки майбутніх офіцерів до фахової діяльності. Він сприяє приведення цілісності взаємодії комплексу механізмів, процесів, явищ, законів, умов, компонентів, критеріїв, взаємопов'язаних елементів освітнього процесу та надбання майбутніми офіцерами новоутворення – формування фахової компетент-

ності в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ;

– діяльнісний підхід активізує освітній процес на формування усіх компонентів цілеспрямованої підготовки майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ. Такий підхід зумовлений переходом від пасивної до активної діяльності, що посилює розвиток інтелектуально-мислячого індивіда для підвищення професійної освіченості, зумовлює гнучке й багатогранне професійне мислення на здобуття ґрунтовних компетентностей, набуття фахових практичних навичок виконання професійних завдань військової розвідки, зростання інтелектуального потенціалу з метою формування професійно-значимих характеристик, якостей, компетентностей майбутніх офіцерів військової розвідки;

– інтегративний підхід дає змогу поєднувати багатofункціональність компетенцій у професійній сфері, виявити інтегративність взаємодії всіх компонентів фахової готовності до виконання професійних обов'язків, зумовлює досягнення інтеграційного добору перспективних складових ступеня готовності конкретної особистості до виконання багатокомпонентних професійних завдань військової розвідки;

– особистісний підхід спрямований на відповідальне ставлення до військово-професійної діяльності, опанування компонентів військової підготовки, сформованості високих моральних особистісних якостей курсантів для виконання завдань військової розвідки, єдності теоретичної і практичної готовності до праці, безперервного збагачення творчого потенціалу особистості майбутніх офіцерів й гармонійного розвитку особистісних чеснот, здобуття військової майстерності та компетентнісного досвіду військової розвідки;

– рефлексивний підхід взаємозумовлений розвитком цілісності знань, формуванням об'ємності та системності набутих умінь і навичок до військової діяльності, становленням особистості курсанта шляхом надання широкого спектру професійних компетенцій, надбанням якостей узагальнювати й аналізувати набуті знання, сформованістю системи теоретичних знань і практичних навичок, формуванням емоційно-вольової стійкості курсантів до здійснення професійної діяльності, готовністю до надбання рівня професіоналізму, набуттям професійних цінностей та потреб, нарощенням практичної підготовленості до здійснення військової діяльності та професійної реалізації;

– компетентнісний підхід уможливило розвиток всебічно сформованого професійного майбутнього офіцера, орієнтованого до виконання

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ**

професійної діяльності. Передбачає поглиблення професійних знань та навичок фахової діяльності, розроблення умінь приймати та реалізувати правильні рішення, оперування ґрунтовними практичними навичками військової розвідки із високими показниками успішного виконання фахових завдань. Таким підхід виступає індикатором всебічного розвитку майбутнього фахівця, фахової практичної підготовленості до успішної професійної діяльності згідно з вимогами і потребами сучасного суспільства;

– акмеологічний підхід базується на професіоналізмі та полягає у формуванні в майбутніх офіцерів компетенцій акмеологічної саморегуляції, посиленні максимально можливого (“акме”) рівня підготовленості до військової діяльності, набуття акме-компетентних умінь виконання військово-професійних функцій і завдань майбутньої практики розвідувальної діяльності. Основою акмеологічного підходу є формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки на цілеспрямоване досягнення надбань рівня теоретичної та практичної готовності до майбутньої діяльності, осмисленої регуляції освітньої й майбутньої професійної діяльності військової розвідки і прийняття рішень;

– синергетичний підхід зумовлює приведення синергії цілісності всіх складових системи підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності, включає розвиток системи професійних якостей курсантів, забезпечення єдності освітнього процесу і військової підготовки, урахуває посилення цілеспрямованої освітньої діяльності на оволодіння майбутніми офіцерами військової розвідки професійними знаннями і вміннями їх застосовувати, посилює процес цілеспрямованої підготовки майбутніх офіцерів військової розвідки з високим рівнем військової майстерності із формуванням фахової компетентності у сфері військової розвідки.

Обґрунтовані концептуальні підходи формування фахової компетентності майбутніх фахівців в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ, на основі аналізу психолого-педагогічної та військової літератури, безпосередньо пов'язані з практично-методичним обґрунтуванням формування фахової компетентності майбутніх фахівців військової розвідки у вищому військовому навчальному закладі, сприятимуть розробленню структурно-функціональної моделі формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки. Оскільки, нинішні умови потребують максимального вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів, удосконалення теоретико-методологічних засад із урахуванням пріоритетних напрямів розвитку сучасної військової освіти, посиленням

військової практичної підготовленості на основі загальнодидактичних принципів (науковість, гуманізм, цілеспрямованість, системність, послідовність, наступність, прогностичність, технологічність, діагностичність), гуманітаризації освітнього процесу на формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища характеризується розширенням впровадження філософських й наукових концепцій, обґрунтуванням концептуальних підходів (системний, цілісний, діяльнісний, інтегративний, особистісний, рефлексивний, компетентнісний, акмеологічний, синергетичний), удосконаленням теоретико-методологічних засад, посиленням методологічного підґрунтя фахової підготовки, модернізацією освітньо-професійних програм, удосконаленням навчально-методичного контенту й цифрового інструментарію з урахування специфіки професійної діяльності. Перспективами розвитку порушеної проблеми є вивчення та дослідження інноваційних технологій і методів підготовки майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войтех О., Войтех К. Фахова компетентність офіцерів національного персоналу Збройних Сил України. *Військова освіта*. № 1 (41), 2020. С. 70–78.
2. Галузинський В.Г., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи : навч. посіб. для викл. та асп. вузів. Київ : ІНТЕЛ, 1995. 168 с.
3. Євсюков О.Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2006. 172 с.
4. Король Я.І. Підвищення ефективності підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності через інформатизацію освітнього процесу. Педагогіка і психологія: виклики і сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 5–4 травня 2018 р.). Київ, 2018. С. 45–47.
5. Король Я.І. Формування професійної готовності майбутніх офіцерів до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2019. 207 с.
6. Короткіх М.А., Лісніченко Ю.М. Актуальні питання формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки. *Молодь і ринок*. № 6–7 (214–215), 2023. С. 89–94.
7. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль :

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ**

Економічна думка, 2005. 124 с.

8. Лісниченко Ю.М. Підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Хмельницький національний університет, Хмельницький, 2014. 196 с.

9. Про розвідку: Закон України № 912-9 від 17.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (дата звернення: 04.01.2024).

10. Рибчук О.О. Структура та зміст фахової компетентності викладачів вищих військових навчальних закладів. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб. інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. Київ, 2016. С. 190–196.

11. Ягупов В.В., Єрохін С.Г., Кожедуб О.В. Військове виховання: історія, теорія і методика: навч. посіб. для вищих навч. закл. / заг. ред. В.В. Ягупова. Київ: Вид-во КНУ, 2000. 400 с.

12. Stasiuk V.V. Extreme conditions and their impact on the individual characteristics of servicemen, *Bulletin of the National Defense Academy of Ukraine*. 2010. Vol. 1 (15). P. 175–181.

REFERENCES

1. Voitek, O. & Voitek, K. (2020). Fakhova kompetentnist ofitseriv natsionalnoho personalu Zbroinykh Syl Ukrainy [Professional competence of officers of the national staff of the Armed Forces of Ukraine]. *Military education*. No. 1 (41), pp. 70–78. [in Ukrainian].

2. Haluzynskiy, V.H. & Yevtukh, M.B. (1995). *Osnovy pedahohiky ta psykholohii vyshchoi shkoly: navch. posib. dlia vykl. ta asp. vuziv* [Basics of pedagogy and psychology of the higher school: education. manual for off and asp. universities]. Kyiv, 168 p. [in Ukrainian].

3. Yevsiukov, O.F. (2006). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoyi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u navchalnomu protsesi vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future officers in the educational process of a higher military educational institution]. *Candidate's thesis*. H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Kharkiv, 172 p. [in Ukrainian].

4. Korol, Ya.I. (2018). Pidvyshchennia efektyvnosti pidhotovky maibutnikh ofitseriv do profesiinoyi diialnosti cherez informatyzatsiiu osvithnoho protsesu [Increasing the efficiency of training future officers for professional activity through informatization of the educational process]. *Pedahohika i psykholohiia: vyklyky i sohodennia: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 5–4 travnia 2018 r.)* – Pedagogy and psychology: challenges

and the present: Proceedings of the International Science and Practice conf. (Kyiv, May 5–4, 2018). Kyiv, pp. 45–47. [in Ukrainian].

5. Korol, Ya.I. (2019). Formuvannia profesiinoyi hotovnosti maibutnikh ofitseriv do zastosuvannia zasobiv radiatsiino-khimichnoho zakhystu [Formation of professional readiness of future officers to use means of radiation and chemical protection]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy of the Ministry of Education and Culture of Ukraine, Khmelnytskyi, 207 p. [in Ukrainian].

6. Korotkikh, M.A. & Lisnichenko, Yu.M. (2023). Aktualni pytannia formuvannia profesiinoyi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Actual issues of professional competence formation of future officers in the process of professional training]. *Youth & market*. No. 6–7 (214–215), pp. 89–94. [in Ukrainian].

7. Kustovska, O.V. (2005). Metodolohiia systemnoho pidkhodu ta naukovykh doslidzhen: kurs lektsii [Methodology of the system approach and scientific research: a course of lectures]. Ternopil, 124 p. [in Ukrainian].

8. Lisnichenko, Yu.M. (2014). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do profesiinoyi diialnosti u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Preparation of future officers for professional activities in the process of studying professional disciplines]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi National university, Khmelnytskyi, 196 p. [in Ukrainian].

9. Pro rozvidku: Zakon Ukrainy № 912-9 vid 17.09.2020 r. [About intelligence: Law of Ukraine No. 912-9 of 09.17.2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (Accessed 04 Jan. 2024). [in Ukrainian].

10. Rybchuk, O.O. (2016). Struktura ta zmist fakhovoyi kompetentnosti vykladachiv vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv [The structure and content of the professional competence of teachers of higher military educational institutions]. *New studying technologies: science and method. coll.* Institute of Innovative Technologies and Content of Education of the Ministry of Education and Culture of Ukraine. Kyiv, pp. 190–196. [in Ukrainian].

11. Yahupov, V.V., Yerokhin, S.H. & Kozhedub, O.V. (2000). Viiskove vykhovannia: istoriia, teoriia i metodyka: navch. posib. dlia vyshchyykh navch. zakl. [Military education: history, theory and methodology: education. manual for higher education closing]. Kyiv, 400 p. [in Ukrainian].

12. Stasiuk, V.V. (2010). Extreme conditions and their impact on the individual characteristics of servicemen, *Bulletin of the National Defense Academy of Ukraine*. No. 1 (15). pp. 175–181. [in English].

Стаття надійшла до редакції 28.02.2024

“Якщо ви вдало виберете справу і вкладете в неї всю свою душу, то щастя саме відшукає вас”.

*Костянтин Ушинський
український педагог, правознавець*

